

Posudek oponenta na diplomovou práci

Jméno a příjmení studenta: Bc. Marek Skřípský
Téma diplomové práce: Jugoslávské vojsko ve vlasti a operace Halyard
Vedoucí práce: Prof. PhDr. Vladimír Nálevka, CSc.

Autor si předsevzal zpracovat téma srbského nekomunistického odboje za druhé světové války, tzv. ravnogorských četníků, vedených Dražou Mihailovićem. Důraz přitom položil na jednu z významných událostí spojených s tímto hnutím – operaci Halyard – evakuaci amerických letců sestřelených nad územím Srbska.

První část práce koncipoval diplomant obecněji jako dějiny ravnogorského hnutí, v druhé se pak podrobně zabýval operací Halyard. V závěru druhé části potom vylíčil konečnou fázi války na území Jugoslávie, porážku četníků a odsouzení Mihailoviće ve vykonstruovaném procesu. Poslední kapitola představuje odezvu operace Halyard a Mihailovičovy úlohy v USA v době studené války i během jugoslávské krize 90. let.

Česká historiografie se tématu srbského četnického hnutí věnovala prozatím jen v rámci syntéz jugoslávských a srbských dějin nebo prací věnovaných druhé světové válce v prostoru Balkánu. Téma tak nabízelo diplomantovi prostor, aby jej více rozvinul a představil jeho málo známé aspekty.

Ovšem ke způsobu, jakým se svého zadání autor zhostil, mám závažné námítky. Předně je nutné diplomantovi vytknout, že se neseznámil s relevantní literaturou. V posledních dvaceti letech patřilo toto téma k ústředním otázkám srbské historiografie. Vzniklo několik fundamentálních prací, které v zásadě prvně vycházejí z primárního archivního výzkumu a které reflektují interpretační diskuse. Diplomant však tyto práce nezná, a to zjevně z důvodu jazykové nedostupnosti. Je ovšem málo pochopitelné, že autor si zvolil téma, pro něž neznalost jazyka představuje zásadní handicap. V případě srbštiny se přitom jedná o příbuzný jazyk, který je v silách českého badatele relativně rychle alespoň pasivně ovládnout. Absence srbské historiografické produkce je pro zpracování tohoto tématu na úrovni diplomové práce dle mého názoru těžko omluvitelná. Diplomant se sice snažil tuto mezeru zaplnit pomocí české a anglicko-jazyčné literatury. Jak ale dále ukáží, ani tu nevyužil žádoucím způsobem.

Neznalost srbštiny zabránila autoru také v přístupu k memoárům, které v 90. letech publikovali přední aktéři četnického odboje.

Při obecné charakteristice práce je nutné se dále pozastavit nad tím, že se diplomant s obtížemi potýkal s kritikou sekundární literatury a pramenů. Zatímco se vymezil – dle mého soudu přehnaně – vůči pracím M. Tejchmana, přijal zejména v druhé části práce zcela nekriticky tvrzení amerických pročetnických a exilových četnických autorů. Přitom se také dopustil nepřípustných chyb, když si nedokázal definovat pramen a odlišit jej od sekundární literatury. Kategorie „prameny dokumentární povahy“ v seznamu použitých pramenů a literatury je zcela zmatečná.

Úvodní kapitolu o pramenech a literatuře považuji za nedostatečnou. Diplomant v ní jednak neprokázal schopnosti kritické analýzy, jednak se dopouští i řady formálních chyb. Vedle již výše jmenovaných je nutné zmínit absenci poznámek pod čarou ke zmiňované literatuře.

První část nastiňující vývoj četnického hnutí během druhé světové války je zřejmě nejzdařilejší. Jedná se však o pouhý kompilát založený téměř výlučně na několika málo českých publikacích, a to převážně popularizační či přímo publicistické povahy. Opírat se o texty z popularizační řady „Dějiny států“ neshledávám pro úroveň diplomové práce za dostačující. Kromě toho ovšem autor cituje i kvalitou velice pochybné práce M. Weithmana a J. Ridleyho.

Přestože se pod vlivem ústřední sekundární literatury autor v této části držel poměrně střízlivého výkladu, uchyluje se k publicistickým obrátům a expresivním výrazům, nevhodným pro odborný text a prozrazujícím autorovo osobní zaujetí. „Na mrtvole se přižívovali supi“ (s. 8), D. Mihailović prý nebyl „fachidiot“ (s. 13), představuje „pozoruhodnou story“ (s. 55) atd. V druhé části pak diplomant své vášně už nedokázal zkrotit, když ve stylu pamfletu hovoří o „zrádci a zbabělci“ R. Djurićovi, o „justiční frašce komunistického vraha Tita“ (s. 47), „rudém tribunálu“ (s. 78) či „rudé justiční manipulaci“ (s. 90). Mezi obraty vlastní jinému žánru patří také „srbské krasavice“ (s. 54) či „bujará pijatyka, při níž rakija tekla proudem a přípitky nebraly konce“ (s. 63). Diplomant se zřejmě také rozhodl v duchu bojovné aktivistické žurnalistiky zúčtovat s M. Tejchmanem, kterého v odborném textu nezvykle tituluje „pan Tejchman“ (např. s. 67).

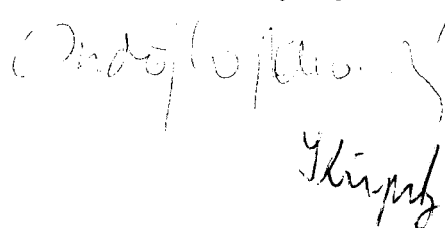
Hojným stylistickým prohřeškem jsou uvozovací pasáže, které se spíše hodí pro mluvený přednes (např. „Po tomto krátkém exkurzu do světa balkánského pojmosloví se můžeme vrátit...“ s. 11). Proti úzu historiografického textu působí také přímé citace ze sekundární literatury, jimiž diplomant svou práci zcela zahltil.

Druhá část, která pojednává o operaci Halyard, je v zásadě pouhou parafrází jediné publikace. Tou je vzpomínkový sborník obsahující memoáry zachráněných amerických letců a další apologetické texty. Místo pramenné kritiky a konfrontace této práce s jinými zdroji ji diplomant použil k sepsání textu hagiografické povahy. Uznání D. Mihailoviče v USA dokládá projevy amerických prezidentů (uvedených ve zmíněném sborníku), aniž by je však uvedl do nějakého kontextu. Není tak známo, při jaké příležitosti a za jakých okolností byla pochvalná slova na Mihailovičovu adresu pronesena a jak relevantní tyto projevy byly.

Na druhou stranu je nutné ocenit, že se diplomant dopustil jen minima faktografických chyb: Ivana Ribara mylně uvádí jako předválečného člena Chorvatské selské strany (byl členem Demokratické strany); o F. Tudjmanovi tvrdí, že byl na rozdíl od Miloševiče konzervativcem (Tudjman měl přitom komunistickou minulost. Byl partyzánským generálem a do tzv. chorvatského jara funkcionářem Svazu komunistů Jugoslávie).

Práci M. Skřípského považuji za kompilát, který nesplňuje ani principy heuristiky, ani historické kritiky a tím ani nároky kladené na diplomovou práci z oboru historie. K obhajobě ji proto nedoporučuji.

PhDr. Ondřej Vojtěchovský

V Praze, dne 18. prosince 2010

